

Aasta-alguse mõtteid

Aasta 2013 on käima läinud ja vaataks, mis meil on pooleli ja mida uut on sellel aastal tulemas.

Võime öelda, et aasta 2012 oli meile suhteliselt normaalne. Toetust said paljud tegevused - remonditi Tervisemaja, toetati noortekeskust jalgpalli harjutusväljaku rajamisel. Suurelt käivad tööd Viskoosa ja Lauka kanalisatsiooni- ja veevärgi uuendamisel.

Õnneks ei langenud väga elanike arv (-1), kuid kui lasteaias praegu lapsi jagub, siis koolis on pidev õpilaste vähenemise trend.

Ka viimase kümne aasta arvused vaadates oleme inimesi kaotanud protsendiliselt Hiiumaa omavalitsustest kõige enam. Mis teha, et meile tuleks juurde ka püsielanikke, kuidas ökonoomsemalt majandada, kuidas luua tingimusi töökohtade tekkeks? – need on ilmselt võtmeküsimused. Elu näitab, et enam ei piisa kui on olemas korralikud lasteaiad, koolid, kultuurikeskused, kui ikka töökohti ei ole, siis ka elanikkonda ei kasvata.

Loomulikult on hea ka registripõhine elanikkond, „maksumaksjad“, kuid soovunelm oleks, et enamik maksutulula laekuks Hiiumaal tööl käivatelt inimestel, mis täna nii ei ole. Loodan, et koostatavas „Hiiumaa arengustrategias 2014-2020“ oskame kõik hiidlased koos näha, mis oleks need tegevused, mis elavdaks elu kogu Hiiumaal, sest ainult loota eurotoetustele jääb väheseks.

Aastal 2013 lõppevad veemajanduse projektid, need tagavad selle, et puhta vee probleemid Viskoosas peaksid olema lahendatud ja kanalisatsioon nii Laukal kui Viskoosas vastab keskkonnanõuetele. Samas tuleb kogu valdkonna majandamine üle anda vee-ettevõttele (läbirääkimised käivad Kärkla Veevärgiga) ja see toob kaasa ka märgatava hinnatõusu, sest majandusarvestus alused omavalitsusel ja äriettevõttel on erinevad (samad seaduse nõuete vastu ei saa).

Lauka Põhikooli küttega tahame üle minna puiduküttele (graanulid – pellet), milleks oleme toetuse saanud KIK-ilt. Vaba Aja Keskuse eestvedamisel valmib harjutusväljak Viskoosas, uuendatud saab VIGRI mänguväljak. Koostatakse arengukava kohalikule küttele üleminekuks Laukal ja Viskoosas.

Valmivad planeeringud Kõrgessaare sadama tööstusalal, Ristna ja Tahkuna majaka ümbrustele ja Kūnaaugu ümbrusele teadmuskeskuse rajamiseks. Kõik need DP-d on tulevikku vaatava sihiga.

Vastavalt volikogu poolt kinnitatud arengukavale, on plaanis ka palju vallavalitsuse ja -asutuste sisemisi ümberkorraldusi.

Paremaks ja ökonoomsemaks majandamiseks heakorra, teede ja taristu valdkonnas on plaanis luua eraldi allüksus-asutus, mis võimaldaks tänastel allasutustel tegeleda paremini oma põhitegevusega, kas hariduse, kultuuri või sotsiaalvaldkonnaga. Ümberkorraldused ootavad ka vallaametnikke. Osa ülesandeid antakse allasutustele, osa korraldatakse vallamaja ametnike vahel.

Kindlasti tuleb jõuda seisukohtadele, kuidas pidevas vähenemas laste arvus ja rahalistes võimalustes edasi minna haridusega Lauka koolis ja kogu Hiiumaal. Selgust peab saama Kõpu Internaatkooli toimimine, sest sellisel kujul Haridusministeerium teda pikalt üleväl pidada enam ei soovi.

Tegevusi, muresid ja probleeme jagub, aga pikem kirjutis nendest peale 2013 aasta eelarve vastuvõtmist ja kõigi rahaliste võimaluste selgumist. Kindel soov on anda siiski järgmisele koosseisule (valimised juba oktoobris 2013) üle toimiv kindla sihiga liikuv omavalitsus.

Kõigile jõudu ja head koostöötaht soovides,
Jaanus Valk

Eesti Kultuurkapitali aastapremia Katrin Sarapuule

Foto: Helja Kaptein

Kõrgessaare vallas on muidugi palju tublisid inimesi, aga ühega neist on sellel vallas väga vedanud. Mitmeid vahvaid ettevõtmisi on ta algatanud ja eest vedanud. Elurõõmu ja särtsuga innustanud ja aktiveerinud kohalikku küla- ja kultuurielu. Võtnud oma südameasjaks paiga olulisimad sümboolid – majakad ja kirikud. Aidanud tähelepanu juhtida kohalikule kirjandusloole ja hiurootslaste ajaloole. Initsieerinud ja kirjutanud sadu edukaid projekte, et Hiiumaa elu edeneks. Eesti Kultuurkapitali aastapremia avatud meele eest kohaliku elu rikastamisel kuulub Katrin Sarapuule.

*****

Kultuurkapitali tunnustus Teet Kivisillale ja Jaan Kallismale

Viskoosa Spordiklubi saalihokitreener, kelle juhendamisel on Viskoosa Spordiklubi noored Eesti meistrivõistlustel erinevates vanuseklassides saavutanud aastate jooksul mitmeid kordi kohti esikolmikus. 2012 aasta kevadel tuli Teedu juhendatud Viskoosa SK U-19 vanuseklassi meeskond Eesti meistriks. Selle tulemuseni on viinud visa töö ja järjekindlus. Noorte treenimine on ka noorte kasvatamine, õpetades eneseületamist, kollektiivitunnet, andes noortele teadmise, et suurte sihtideni viib vaid visa töö – seda kõike on Teet oma treeneritööd tehes ka silmas pidanud. Jaan Kallisma on läbi ja lõhki spordimees, kelle teadmisi ja oskusi vajavad Hiiumaal paljud spordiürituste korraldajad. Olgu tegemist kergejõustiku, orienteerumise, jooksu- või suusaõritusega – alati on korraldajate ja sageli ka osalejate seas ka Jaan Kallisma.

Teet Kivisilla ja Jaan Kallisma kandidatuuri, Eesti kultuurkapitali tunnustuse saamiseks, esitas Viskoosa Spordiklubi.

EESTI KULTUURKAPITAL

SÜNDIS UUS VALLAKODANIK JÜRI PIK

Õnnitleme jaanuarikuu eakaid sünnipäevalapsi ja juubilare!

ERICH TÕNISMAA
ELLA NOORKÕIV
LEHTI KIIVE
HILDA VAHT
ELVI KÄÄR
LEILI-HELVE VÄLJAS
LIIVI LAARMANN
ELNA PÄHN
HELLE ERINA
SIRJE LAKSAAR
LARISSA VALK
TOOMAS NÕMMERGA
HELMUTH TÜRNPÜ
MARGIT POLUKAINEN
KAIDO KIIN

Kõrgessaare valla preemia

Kõrgessaare valla preemia on iga-aastane rahaline preemia, mis määratakse tunnustusena saavutuste eest Kõrgessaare valla elu edendamisel ja arendamisel. Valla preemia kandidaate võivad esitada nii füüsilised kui ka juriidilised isikud. Taotlused esitatakse Kõrgessaare Vallavalitsuse kantseleisse 31. jaanuariks 2013.

Valla preemia määramise ettepanekud vaatab läbi, preemia saaja(d) määrab ja vajadusel jaotab preemiasumma Kõrgessaare Vallavolikogu.

Kõrgessaare Vallavalitsuse projekti „Kõrgessaare tööhajutuskeskusest praktilised töösused“ (kood 1.3.0102.11-0325, toetaja ESF) raamest toimub

Inglise keele koolitus

Koolituse maht: 120 akadeemilist tundi
Koolituse kestvus: 3 akadeemilist tundi päevas, kaks korda nädalas teisipäeviti ja neljapäeviti (õppetunni kestus on 45 min.)
Sihtrühm: pikaajalised töötud, grupi suurus kuni 10 inimest.

VEEL ON MÕNI VABA KOHT!
Toimumise aeg: Koolitus toimub ajavahemikus 8. jaanuar – 31. mai 2013
Toimumise koht: Kõpu tee 8, Kõrgessaare, Hiiumaa maakond
Koolitaja: SA Tuuru, Tanja PISA
Lisainfo: Katrin Sarapuu, tel 5341-5285

Vallavalitsuse istungid

20. DETSEMBER

Toimetulekutoetus. Lubada välja maksta detsembrikuu toimetulekutoetus 10 taotlejale summas 1366 eurot ja 75 senti.

Kinnisasja jagamine.

Nõustuda Luidja külas Bretimetsa maaüksuse jagamisega Liivatormi, Liivaranna, Puurkaevu, Rannatee ja Tormi maaüksusteks.

Nõustuda Heistesoo külas Uus-Elendi maaüksuse jagamisega Uus-Elendi ja Sookolli maaüksusteks.

Nõustuda Paope külas Kraaviotsa maaüksuse jagamisega Kraaviotsa ja Trummi maaüksusteks.

Kirjaliku nõusoleku väljastamine puurkaevu rajamiseks.

Väljastada kirjalik nõusolek puurkaevu rajamiseks Rootsi küla Kabelimäe maaüksusel.

Ehitusloa väljastamine mõrrakuuri püstitamiseks.

Väljastada ehitusloa mõrrakuuri püstitamiseks Kõrgessaare aleviku Kõrgessaare sadama maaüksusel.

Lasteaia tantsuringi tasu.

Kehtestada lasteaia tantsuringi tasuks ühes kuus 7.00 eurot lapse kohta.

Kasutusloa väljastamine ehitise laiendamisel.

Väljastada kasutusloa Poama küla Tõnise maaüksusel paiknevale puhkemajale.

Kõrgessaare Vallavalitsuse raamatupidamise sise-eeskirja kehtestamine.

Kehtestada raamatupidamise sise-eeskirjad.

3. JAANUAR

Hooldajatoetuse maksmine.

Lubada välja maksta jaanuarikuu hooldajatoetus 20 isiku hooldajale summas 368 eurot 12 senti.

10. JAANUAR

Leping Tahkuna jahiseltsiga.

Sõlmida Tahkuna jahiseltsiga avaliku kasutuse ja koostööleping 10 aastaks.

Vallavolikogu õigusaktide eelnõud, vastuvõetud vallavalitsuse korraldused ja määrused ning vallavolikogu otsused ja määrused on avalikustatud valla kodulehel www.korgessaare.ee

2013. aasta I voo LEADER rahastusmeetmed

2.-30. jaanuarini 2013 on avatud taotlusteks.

1: Ühistegevuse toetamine,

3: Ettevõtja väiketoetus,

5: Kohaturunduse toetus,

6: Elukeskkonna investeringud.

Taotlusvoor sulgub 30. jaanuaril kl 16.00

Lisainfo: www.pria.ee ja www.maainfo.ee

1. veebruaril 2013 toimub Hiiumaal Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses (Tööstuse tee 25, Kõrgessaare alevik) energeetikaseminar

"Biokütuste tootmis- võimalused Hiiumaal".

Kava ja registreerimine.

<http://www.eramets.ee/urituste-kalender?art=3546>

KÕRGESSAARE VALLA TEATAJA

Omaavalitsuse infoleht

Toimetaja Tarvo Malk

Telefon: 4622487; 5200908

e-mail: tarvomalk@gmail.com

Sotsiaaltransporditeenuse osutamise kord ja teenuse hinnad Kõrgessaare vallas

1. Määrusega kehtestatakse sotsiaaltransporditeenuse osutamise kord ja teenuse hinnad Kõrgessaare vallas.

2. Sotsiaaltransporditeenust osutatakse abivajavatele Kõrgessaare vallas elavatele isikutele, kellel on tervisekahjustuse või puude tõttu takistatud isikliku või ühistranspordi kasutamine.

3. Sotsiaaltransporditeenust osutavad Lauka Päevakeskuse töötajad sotsiaalhoolekande ametiautodega.

4. Taotlused sotsiaaltransporditeenuse saamiseks maakonna piires esitatakse Lauka Päevakeskuse juhatajale vähemalt 3 tööpäeva, maakonnast välja sõitmiseks vähemalt 7 tööpäeva enne soovitud sõiduaega.

5. Otsuse teenuse vajalikkuse ja teenuse konkreetse osutaja kohta langetab pärast andmete täpsustamist Lauka Päevakeskuse juhataja, kes informeerib sellest ja teenuse orienteeruvast maksumusest taotlejat, ning positiivse otsuse korral korraldab teenuse osutamise.

6. Erijuhtudel osutatakse sotsiaaltransporditeenust koheselt.

7. Sotsiaaltransporditeenuse osutamiseks läbitud kilomeetrite ja selleks kulunud aja kohta peab arvestust teenuse osutaja. Kilomeetrite ja tunnitasu arvestus algab ja lõpeb sotsiaalhoolekande ametiautode parkimiskohal.

8. Sotsiaaltransporditeenuse hind on 0.13 eurot/km, millele lisandub tunnitasu 1.92 eurot/tund ning muud teenuse osutamise seotud kulud. Samadel alustel tasutakse sotsiaalhoolekande ametiautode kasutamise eest muude sotsiaalhoolekandega seotud ülesannete täitmisel.

9. Isikutele, kellel on Kõrgessaare vallaga sõlmitud koduteenuste osutamise leping, on Hiiumaa piires koduteenuste osutamise seotud sõidud tasuta. Väljaspool maakonda on teenuse hind 0.13 eurot/km, millele lisanduvad muud teenuse osutamise seotud kulud.

10. Erijuhtudel võib sotsiaaltransporditeenust osutada soodustingimustel Lauka Päevakeskuse juhataja otsuse alusel.

Määrus jõustus 1. jaanuarist 2013.

Koduteenuste eest tasumise kord Kõrgessaare vallas.

1. Määrusega kehtestatakse koduteenuste eest tasumise kord Kõrgessaare vallas.

2. Koduteenuste osutamise tasu on:

(1) üksi elava hooldatava eest 10% tema pensionist kuus;

(2) ühes majapidamises elava mitme hooldatava korral 7% pensionist iga hooldatava kohta kuus.

3. Erijuhtudel võib koduteenuseid osutada soodustingimustel Lauka Päevakeskuse juhataja otsuse alusel.

4. Koduteenuste eest tasumise arvestuse aluseks on kalendrikuu. Isik, tema seaduslik esindaja või lähedane tasub teenuse eest iga kalendrikuu 25. kuupäevaks:

(1) vallavalitsuse kassasse;

(2) ülekanal Kõrgessaare Vallavalitsuse arvelduskontole.

Määrus jõustus 1. jaanuarist 2013.

Maaturg on abiks maaomanikule

Tänaseks on maareform Eestis jõudnud lõpusirgele ja enamuse metsa- ning põllumaast leidnud endale omaniku. Paraku on erinevatel põhjustel vaja aeg-ajalt omandit müüa. Tavainimesele ei ole see igapäevane tegevus ning pea alati on pävakorral mitmed küsimused - Kas saadav hind on hetke parim? Kas tehing on turvaline? Kas ostja on usaldusväärne? Millele on vaja veel tähelepanu pöörata?

Müümisel on alati eesmärgiks saada antud hetke parim hind. Kuidas siis leida oma metsa- või põllukinnistule ostja, kes oleks piisavalt usaldusväärne ja pakuks ka parimat hinda?

Maaomanikule on tähtis turvalisus ja see, millised on tehingu läbiviimise juures ilmnevad riskid. Selleks olemegi loonud spetsiaalselt metsa- ja põllukinnistute ning raieõiguste internetipõhise enampakkumiste keskkonna, mille eesmärk on aidata eraomanikel maa müügil läbi oksjoni saada parim võimalik hind.

www.maaturg.ee on oksjoniportaal, mis on pühendunud metsa- ja põllukinnistute ning kasva metsa raieõiguse müügile.

Meie portaalis oksjonitel osalemine on nii müüjatele kui ostjatele lihtne ja mugav. Internetioksjon tagab suure ostjate-pakkujate ringi, mis on üks eeldus parima hinna kujunemisel. Avalikult veebis korraldatud enampakkumisel teevad sobiva alghinna puhul pakkumisi kõik Eesti suuremad metsaettevõtted, kokkuostjad ja põlluostjad. Tänaseks on meie andmebaasis pea 200 metsaostuklienti ja loomisel on põlluostuklientide andmebaas. Juba korraldatud metsaoksjonitel on müüjad saanud alghinnast tuhandeid eurosid suuremat tulu.

Tänaseks on läbi maaturg.ee korraldatud oksjonite uue omaniku leidnud üle poolesaja metsakinnistu või kasvava metsa raieõiguse. Turvalisust tõstab ka see, et internetioksjoni puhul on pakkujatel väga keeruline omavahelisi kokkuleppeid sõlmida ja nende täitmist jälgida, sest osalejad selguvad alles oksjoni jooksul. Kõik pakkujad peavad end identifitseerima ID-kaardiga või läbi pangalingi, mis tagab ka turvalisuse.

Lisaks aitame müügilepingute koostamisel ja tehingute nõustamisel, et oleksid tagatud sõlmitavate kokkulepete täitmised ja hajutatud maaomanike ning ostjate riskid, mis kaasnevad tehinguga. Pakume abi kuni notaris tehingu lõpuleviimiseni välja.

Oluline on ka see, et portaalist on võimalik leida maksimaalne informatsioon müüdava kinnistu või kasvava metsa kohta. Seega esmase nägemuse mükiminevast kinnistust saab kujundada ilma loodusesse minemata. Maaturg.ee-s saab oma metsa- ja põllukinnistut või kasvavat metsa müüa iga maaomanik. Vajalik on metsakinnistul metsakava olemasolu ja kasvava metsa müügi puhul kehtiv metsateatis. Portaali kasutajatele ei ole määratud liikmemaksu ega muid püsitasusid. Kui kinnistu koosneb metsamaast ja põllumaast, siis parima hinna saamiseks on enamjaolt kasulik müüa mets ja põld eraldi, sest huvilised võivad olla erinevad. Seda on võimalik meie portaali kaudu teha ja ostjate leidmisel pakume abi kinnistu jagamise korraldamisel.

Kui maaomanikule on tehtud metsa- või põlluostjalt pakkumine kinnistu ostuks, siis oleme andnud soovitusi korraldada müük ikkagi läbi oksjoni, mis annab kinnituse ja veendumuse, kas pakutav hind on hetkel turu parim hind.

Teate oksjonite toimimise kohta saavad kõik portaali andmebaasis olevad ostukliendid iganädalaselt infokirja näol. Oksjoni portaali leiab aadressilt www.maaturg.ee

Edukaid ning turvalisi metsa- ja põllutehinguid ja lisainfo saamiseks võtke meiega julgesti ühendust!

Mirko Metsaoru
arendusjuht
53443610
mirko@maaturg.ee

Sel aastal läksid meie ja Kõpu piirkonna inimeste jõulud üle ootuste pikemaks

3.jaanuaril toimus Koduspe palvelas vaimulik jõulukooosolek. Tublid Suureranna naised - Linda Kark ja Ilme Treisalt helistasid, et kurb on vaadata seda pühakoda, mis aastaid seisab külm, pime ja tühi. Leiti tublid mehed - Veljo Kässer, Heiki Pukk ja Toomas Kallas, kes lükkasid lume ja parandasid ahju, et ruum soojaks kütta. Meie kõigi südamlük tänu neile.

Tänane pastor Tarmo Kähri, kes pidas kõne. Tänane Timo Lige peret, kes muusikas ja laulus meid teenisid. Tänane kõiki kohaletulnuid, sest palvela oli rahvast täis. Kõpu rahvas peab juba nõu, millal järgmine kooosolek toimuks, kas jaanipäeval või lõikustänapühäl.

20. jaanuaril kell 14.00 toimub Lauka palvelas palvenädala lõpukooosolek. Olete kõik oodatud.

Maimu ja Taimi

Lauka Päevakeskuse TEATED

Alates 1.jaanuarist korraldab koduteenuste ja sotsiaaltransporditeenuse osutamist Lauka Päevakeskus, kontakttelefon Lauka Päevakeskus 46 93712, mobiil 53339472 Heli Harak

Kolmapäeviti kella 14-15 tervisevõimlemisring (üle keskea), treeningud toimuvad **Laukal seltsimajas**, treener Stella Suitso, ringist osaluse tasu 4 eurot kuus

05.veebruaril kell 11.00 – 13.00 õppepäev täiskasvanuile Laukal seltsimaja ruumides: fimotehnikas ehete tegemine, osalustasu 2 eurot (käsitöömaterjalide kulu)

7.veebruaril kell 13.00 eakate ja päevakeskuse noorte koosviibimine Laukal seltsimajas: sünnipäevalaste õnnitlemine, BINGO, üritus jätkub peale Aloe Vera toodete tutvustust. Transport: 12.30 Pihla, Rootsi, 12.45 Viskoosa
7.veebruaril kõigile asjast huvitatutele kell 14.00, Laukal seltsimajas, Aloe Vera toodete tutvustus/ müük toodete konsultandi poolt

12.veebruaril JUUKSUR alates kell 8.00, eelnev registr. Sirje Vaku telef. 4631297; 56662317

18.veebruaril toimub väljasõit Käina ujulasse **vesivõimlemiseks**, treener Helin Kääramees, osalustasu 3.70, osalusest teatada hiljemalt 11.veebruariks telef.46 93712; 53339472. Transport MS Reisid: 12.00 Lauka, 12.05 Viskoosa

19.veebruaril kella 12.00-14.00 Kärkla Kultuurikeskuses seeniortantsurühm MARTA ja Kärkla Kohvitantade ühistantsimine, transport MS Reisid: 11.20 Rootsi, Pihla, 11.35 Lauka, 11.40 Viskoosa

21.veebruaril toimub eakate väljasõit Nurste kohtumiseks sellekandi eakatega Leisu koolimajas kell 12.00, oma osalusest teatada hiljemalt 14.veebruariks. Transport MS Reisid 11.00 Rootsi, Pihla, 11.15 Lauka, 11.20 Viskoosa

Tasuta koolitused Tuurus 2013 I poolaastal

- Vabatarkvaralise kujundusprogrammi kasutamine igapäevatöös (12 tundi, 10 õppekohta). Visiitkaartide, kuulutuste, voldikute jmt kujundamine kasutades programmi Inkscape. Kursus toimub esmaspäeviti 4., 11., 18. ja 25. märtsil kell 17–19.15 Kärldas Tuuru majas, Vabrikuväljak 1. Algus 4. märtsil kell 17.15. Õpetab Kaja Hiis.

- E-asjaajamine (12 tundi, 10 õppekohta). ID-kaardi tarkvara paigaldamine; PIN1, PIN2, PUK koodid; ID-kaardi kasutamine, avalikud e-teenused: riigiportaal eesti.ee (Eesti Haigekassa, Maksu- ja Tolliameti jm andmekogud); digiallkiri. Kursus toimub kolmapäeviti 6., 13., 20. ja 27. veebruaril kell 17–19.15 Kärldas Tuuru majas, Vabrikuväljak 1. Algus 6.veebruaril kell 17.15. Õpetab Helis Roosimaa.

- Tööalane soome keel klienditeenindajale A2 (30 tundi, 12 õppekohta). Kursus toimub 28. veebruar – 30. aprill neljapäeviti kell 17.15 -19.30 Kärldas Tuuru majas, Vabrikuväljak 1. Algus 28. veebruaril kell 17.15 Õpetab Madli Valk.

Küsi lisa ja registreeru Tuuru telefonil 462 2800 või e-postiaadressil info@tuuru.edu.ee.

Foto: Jüri Pihel

14.-18. jaanuarini oli lasteaias Vigri avatud näitus teemal „Meri ja majakad“. Lasteaed Vigri on korraldanud igal aastal 1-2 näitust ja nii 30 aastat järjepanu (alates siis 1983 aastast).

Kõrgessaare Noortekeskuse
SÕBRAPÄEVA KOHVIK
14.veebruaril kell 14-20
Valitsejamajas

Teade Kõpu poolsaare majapidamistele

Seoses sagenenud elektririketega Lauka alajaamas Kõpu fiidril 2012. aastal koostas väike algatusrühm pöördumise Elektrilevi OÜ-le, kus andsime teada, et ei ole pakutava võrguteenusega rahul ja kirjeldasime riketega kaasnevaid probleeme. Soovisime informatsiooni, mida Elektrilevi OÜ on teinud kvaliteetse teenuse tagamiseks ja mida planeeritakse ette võtta. Samuti protesteerisime võrguteenuse hinna vastu, kus tasume mittetoimiva teenuse eest täishinda. Pöördumine kogus 67 allkirja ja saadeti ära 15. jaanuaril 2013. aastal. Kui soovite kirjaga täpsemalt tutvuda ja sellele oma toetusallkirja anda, saate seda teha Kõrgessaare vallamajas tööpäeval kuni 15. veebruarini 2013. a.

Kõpu elanike kiri Elektrilevi OÜ-le

Hiiumaa Kõrgessaare valla Kõpu poolsaare külade elanikud on nõrduinud sagedaste elektrikatkestuste pärast 2012. aastal. Erinevate kirjale alla kirjutatud perede andmetel on aasta jooksul elektrikatkestuste teateid tulnud kokku rohkem kui 40 korda. Siinkohal on oluline mainida, et teade elektrikatkestusest saadetakse juhul, kui katkestus vältib üle 30 minuti. Pikim elektrikatkestus 2012. aastal kestis kauem kui 20 tundi. Väga häiriv oli 15. detsembril päev otsa kestnud lühiajaline voolu katkemine ja kohene tagasilülitumine, mis hoidis inimesi ärevil ja pani muretsema kodumasinade töökindluse pärast.

Piirkonnas on umbes 400 majapidamist, kellest paljud peavad loomi ja kelle sissetulek on otseselt sõltuv elektrivõrgu tõrgeteta toimimisest. Ka paljude suvekodude elanikud kasutavad arvuti vahendusel kaugtöö võimalust, mis eeldab elektri olemasolu. Kuna piirkond asub keskustest kaugel, on külmikutes ja sügavkülmikutes toidu säilitamine ja säilimine eluliselt oluline. Elektrikatkestuste tõttu hävib tihti peale sügavkülmikus talvine toiduvaru nt marjade, seente, liha, kala ja muu näol. Toidu hankimisega kaasneb enamasti ka transpordikulu lähimate kauplusteni, mis asuvad rohkem kui 10 km kaugusel.

Elektrivoolu kõikumise ja rikete tõttu on palju teateid kodumasinade sundremondist või väljavahetamisest, mida kindlustus ei kompenseeri. Eriti ohtlik kodumasinadele on olukord, kus kaob üks faas ja alles jääb kaks. Ojakülast on teada juhus, kus sellise rikke tõttu põles läbi süvaveepump, mille maksumust Eesti Energia omanikele ei hüvitanud.

Eriti tekitab pahameelt 2013. aastal eesootav elektrihinna tõus, kus võrgutasu moodustab hinnast umbes 40% (allikas:

<http://uudised.err.ee/index.php?06266231&com>

=1). Ehkki eelmainitud allikas nimetab võrgutasu mõningast erinevust sõltuvalt asukohast maal või linnas, ei kajastu see Kõpu majapidamiste elektriarvetel, kus võrgutasu on võrdväärne Tallinna kesklinnas makstava võrgutasuga (ja kus elektrivarustus terve aasta vältel on toimunud tõrgeteta). Ka ei ole meile teadaolevatel andmetel Kõpu poolsaare majapidamistele elektrikatkestuste hinnakompensatsiooni pakutud.

2012. aastal toimunud elektrikatkestuste põhjusena nimetatakse peamiselt Lauka kõrgepingeliini riket. Kõpu külade elanikud soovivad informatsiooni, mida on juba tehtud, ja milline on planeeritud tööde graafik Kõpu poolsaare häireteta elektrivarustuse tagamiseks.

Leiame, et Elektrilevi poolt pakutav võrguteenus Kõpu poolsaare küldes ei ole toimiv ega usaldusväärne ega aita kaasa piirkonna asustuse säilimisele. Soovime, et võrguteenust pakkuv ettevõtte tagaks poolsaare tõrgeteta elektrivarustuse. Probleemi lahendamiseni soovime võrgutasu alandamist 50% võrra alates 2012. aasta 1. detsembrist.

Kirjale on alla kirjutanud 67 Hiiumaa Kõrgessaare valla Kõpu poolsaare alalist ja suvekodude elanikku, kokku 4 (neljal) lehel. Kogutud allkirjad on kirja elektroonse eksemplari manuses.

15. jaanuar 2013. a

Vastust ootame järgmisel aadressil:

Tiia Johansson Heltermaa mnt 15-13 Kärkla 92414 Hiiumaa

e-post: tiia.johansson@gmail.com

2013 on kultuuripärandi aasta

Aasta 2013 on Eestis kuulutatud kultuuripärandi aastaks.

Pärandkultuuri märkide teadvustamine ongi üks osa oma juurte otsimise protsessis. Need on ainsad käegakatsutavad märgid meie sidemetest läinud põlvkondadega. Vast seepärast palju nooremad taastavadki oma maakodu esialgsel kujul: puhastatakse kaev, kuigi vesi tuleb puurkaevust või parandatakse kivikeldri võlv ja pannakse uus sepishingedega uks, kuigi talvevarusid hoitakse ammu sügavkülmitikus. Hea oleks teada saada, kui palju meie külates on säilinud veel rehielamuid, kas on veel sepikodasid või kui mitmes külas kireb hommikuti kukk. Mitmetel on ikkagi hingeline vajadus säilitada eellaste tehtud ja väärtustada seda.

Foto: Meeli Küttim

Hiumaa ja Saaremaa pärandkultuuri raamatus on Kõrgessaare vallast ära märgitud järgmised objektid: Kalana tõrvaahi, Hirmuste kraater, Randmäe talu, Kootsaare kiviaiad ja piirikivid, Ninametsa lubjaahi, Jõeranna sild, Isabella metsamõis. Need kohad on paljudele kindlasti tuttavad, kuid aeg-ajalt tasub need ikka üle vaadata ja ka paljud teised paigad, sest pärandkultuuri objekte on Hiumaal loetletud 978, neist suur osa Kõrgessaare vallas.

Kultuuripärandi aastal teevad kindlasti koostööd kultuuritöötajad, muinsuskaitse, muuseumi, Riigimetsa Majandamise Keskuse ja külaliikumise hakkajad inimesed. Oluline ei ole mitte ainult see, mida me pärandina märkame looduses-külatee, vana tuuliku emapuu, sadamakohat jne. Oluline on ka see, mida me loome ja sõnas edasi pärandame. Loodan, et meie hulgas on inimesi, kes panevad kirja, mida nad praegusest elust ja inimestest arvavad, et mõnekümne või saja aasta pärast oleks seda võimalik uuel põlvkonnal lugeda. Minu käes on Joann Laidi mälestused "Kõrgessaare vallavaesed". Panen siia kirja nende ülestähenduste alguse.

"Eestimaa valdades puudus kõikjal vanade ja invaliidide suhtes igasugune ühiskondlik hoolekanne. Ainult suuremates linnades leidis n.n vaestemaju, milliseid rahvasuu ka seekideks nimetas. Äärmiselt vilets oli vaeste olukord maakohtades. Et aga inimene siiski hoopis lagedale ei jääks, oli siis, esialgu mõisade, pärast valdade poolt neile lubatud perest-perre käia armuandeid ja õomaja palumas. Nad olid kerjused, kes käisid kepi ja kotiga."

On tore, kui inimesed teadvustavad kultuuripärandit enda ümber ja pärandkultuuriga seotud sündmusi toimub kogu aasta jooksul kogu valla territooriumil.

Soovin tegusat uut aastat kultuuripärandi hoidmisel ja loomisel.

Ludmilla Träder
Vallasekretär

„Kuidas koolis läks?“

Ikka küsivad lapsevanemad nii ja lapsed vastavad alati „HÄSTI LÄKSI!“ Kuidas siis läks meie esimene poolaasta Lauka koolis?

Meie koolis õpib praegu 75 õpilast. Teisel kooliveerandil nendest, õppis 35 õpilast hinnetele 4 ja 5 ning ainult viitele kaks õpilast - Anni Kark ja Merili Tursk. Loodame, et sel õppeveerandil on õpitulemused kindlasti veel paremad.

Meie kooli õpilased osalesid ka mitmetel maakondlikel võistlustel. Kirjandivõistlusel saavutasid Agnes Saagim (9.kl) 2.koha ja Sandra Päll (9.kl) 3.koha, tubli oli ka Anneli Jaanus (9.kl). Kodanikupäeva viktoriinil saavutas Lauka kooli 9. klassi võistkond, koosseisus Anneli Jaanus, Agnes Saagim ja Sandra Päll, 2.-3.koha. Anneli Jaanus sai ka 3.koha vene keele tõlkevõistlusel. Tublide laste juhendajateks olid õpetajad Siiri Pielberg ja Signe Rattiste.

Enamus ainete olümpiaade ja võistlusi toimub teisel poolaastal ja nende tulemustest kirjutame hiljem.

Terves kehas, terve vaim. Meie koolis on palju tublisid spordipoisse ja –tüdrukuid. Maakondlikel rahvastepalli võistlustel saavutasid 4.-5.klasside võistkond, Kättriin Remmelg, Gerit Kala, Janeli Liivak, Teele

Reitav, Agnes Püssim, Karmen Tee, Grete Kaljusaar ja Anni Kark, tubli teise koha. Sama vanuse poiste arvestuses pidime leppima 4. kohaga. Algklasside rahvastepallivõistlusel saavutasid nii poisid kui ka tüdrukud 3. koha. Tüdrukute võistkonda kuulusid Romi Saskia Ruus, Riin Lehtla, Kairi Kokkota, Kaija Laur, Geidi Prilipuhov, Anni Kark, Jaanika Sepp ja Merili Tursk ja poiste võistkonda Sten Sihver, Trevor Marcus Heido, Kermo Kala, Kenet Vaino, Villem Proos, Kardo Liinjärvi ja Aare- Aigar Kobar. Algklasside teatevõistlusel „Tähelepanu start“ saavutas meie kooli võistkond 8. koha. Käesoleva õppeveerandi teisel nädal toimusid Emmastes sisekergejõustiku meistrivõistlused jooksualadel. Aleksander Siik (5.kl) saavutas 50 m. jooksus 2.koha, Robin Niidas 50 m. jooksus 1.koha ja Gerit Kala klotsijooksus (süstikjooks) 2.koha. Tublide laste juhendajad on õpetajad Luule Leiger ja Tarvo Malk.

Taliharjapäev oli 14. jaanuar ja sellega pidi olema talve selgroog murtud, päevad muutuvad pikemaks ja valgemaks. Selleks ajaks kui vallaleht ilmub on lastel veel koolis käia kaheksateist pikka nädalat. Ootamas on mitmeid huvitavaid võistlusi ja olümpiaade ning ka huvitavaid teadmisi koolitundidest. Ilusat talve!

Lauka kooli õpetajad
Aave Kark ja Tarvo Malk

Raamatukogu arvudes aastal 2012

Eelmisel aastal said tavalisest enama meediatähelepanu raamatukogud, raamatukogutöötajad ja kirjanikud, sel aastal tundub tähelepanu keskmesse sattuvat raamat ise. Vaatamata sellele pisut numbreid Kõrgessaare Raamatukogu eelmise aasta tegemistest (koos teeninduspunktidega).

Kahjuks näitavad numbrid vähenemist. Võrreldes aastaga 2011 kasutas raamatukogu 21 inimest vähem, laenajaid oli 22 vähem ja raamatukogu külastusi oli 1165 vähem, nendest 467 laste külastused, samuti vähenes kojulaenutuste arv. Suurenes kohallaenutuste arv +176 ning raamatukogus tehtavate ürituste arv ja üritustel osalenute arv. Riigi toetus raamatute ostmiseks oli sama 2011. aastaga, omavalitsus eraldas aga 740 € rohkem. Kokku osteti-annetati Kõrgessaare Raamatukogule eelmisel aastal 47 raamatut vähem, kõige enam muretseti ilukirjandust, siis kunsti-spordi, ühiskonnateaduste ning kodumajanduse teemalisi raamatuid. Kõige enam laenutatud ajakirjad - Kroonika, Naisteleht, Tervis+, Eesti Naine, Maakodu ning Pere ja Kodu. Raamatutest olid populaarsemad Vahur Kersna „7x7“, Sulev Nõmmik „Kui näeme, siis teretame“ ning Adena Sepp „Meresoolane maasikmari.“, Lauka teeninduspunktis olid enimloetud Agu Takise „Härrana sündinud“, Erik Tohvri „e-armastus“ ja Vahur Kersna „7x7“.

Selline sai eelmine aasta ning siinkohal 2012 aasta parimad täiskasvanud lugejad: **Ilme Suve, Liivi Engso, Jüri Tolppa, Virve Padu, Tiia Vaks**, Lauka teeninduspunktis – **Marje Kallas, Helga Köster ja Ants Tammeveski** ning Kõpu teeninduspunktis **Aili Träder ja Galina Lepik**.

Lõpetuseks Leelo Tungla sõnadega „...Raamatud on nagu inimesed – ilmaki ei saa kõigiga kohtuda, aga varem või hiljem juhtub ette see oma ja õige...“

Leelo Sarapuu

Projekti „Teadlik ja oskuslik lapsevanem“ raames jätkab Hiumaa Lastekaitse ühing koostöös Hiumaa Teavitamis- ja Nõustamiskeskusega HUPS lapsevanematele mõeldud

POSITIIVSE VANEMLUSE TEEMATUBADEGA

VALITSEJAMAJAS KELL 18.00-19.30

23. jaanuar POSITIIVNE VANEMLUS (lapse toetamine, piiride seadmine, lapse enesehinnangu toetamine, kehtestav käitumine, erinevate tunnetega toimetulek lapsevanemana, eneseusaldus). Lektor on Svetlana Reinmets.

27. veebruar PEREKONNA MÜÜDID JA SALADUSED

Kuidas meid ja meie perekonda mõjutab see, kellest me ei räägi, kuid mida me teame.

27. märts LAPSE SEKSUAALSUS

Kuidas ja millal rääkida....

Vaata ka: www.lastekaitse.hiumaa.ee

Info ja registreerimine e-mailile:

ullevaga@gmail.com või tel 56491521

PS! Võimalik koos lapsega tulla (lapsehoid).

Projekti rahastab Eesti-Šveitsi koostööprogrammi Vabauhenduste Fond ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital

9.veebruaril kella 11-13ni Lauka Seltsimajas Kirbukas.
rohkem infot 53441392 Maiu

Kui ilmataat meiega ühel meel toimum 23.veebruar 2013 Tahkuna poolsaarel

Hiumaa I suusamaraton ja Suur suusasõit

Ühisstart kell 11.00 Randmäe puhketalu õuest.

Täpsem info www.maraton.hiumaa.ee

Pidevalt täienev info suuradade kohta

<http://www.puhketalu.ee/?id=12&lang=est>

MANALATEELE LÄINUD

**LAINE KÕRM
RAIVO ILVES
ELMAR PÕLLUSTE**